

1. ΑΝΑΖΗΤΕΙΤΑΙ Η ΕΠΟΜΕΝΗ ΜΕΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Μέσο: ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ

Ημ. Έκδοσης: . . . 02/05/2020 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 02/05/2020

Σελίδα: 28

ΓΝΩΜΗ
ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΤΟΥΤΙΑ*

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΤΟΥΤΙΑ

Επενδύσεις και πολιτικές για τουρίστες 3ης ηλικίας

Η μεγάλη πρόκληση για την τουριστική βιομηχανία της χώρας μας είναι να ενισχυθεί με άλλες μορφές τουρισμού, όπως αυτός της 3ης ηλικίας. Σύμφωνα με παλαιότερη έρευνα που είχαμε πραγματοποιήσει για τη διαΝΕΟσις, η πώληση κατοικιών σε όσους ενήλικους Ευρωπαίους διπλώνουν ότι μετά τη σύνταξη τους θέλουν να ζήσουν στην Ελλάδα, ο ιατρικός, ιατρικός και ο τουρισμός τρίτης ηλικίας μπορούν συνολικά να προσθέσουν στο ΑΕΠ της χώρας μας κοντά στα 13,6 δισ. ευρώ και 173.000 νέες θέσεις εργασίας, και όλα αυτά σε ορίζοντα πενταετίας. Επίσης ο «τουρισμός ευεξίας», που απευθύνεται και σε νεότερους, μπορεί να αποφέρει άλλα τόσα: 13,5 δισ. ευρώ και 171.000 θέσεις εργασίας. Αναμφίβολα η πανδημία, ανάλογα και με τη διάρκειά της, ασφαλώς και θα επηρεάσει αρνητικά τα μεγέθη του διεθνούς τουρισμού, ωστόσο η μικρή διασπορά της μόλυνσης στην Ελλάδα μειώνει σημαντικά τον κίνδυνο για κάθε επισκέπτη. Η παρακαταθήκη όμως αυτή δεν αρκεί από μόνη της για να προσελκύσει τουρίστες τρίτης ηλικίας, μια ομάδα ιδιαίτερα εύλωπη στον συγκεκριμένο τόπο και όχι μόνο.

Αν πραγματικά πιστεύουμε στις δυνατότητες που έχουν ο ιατρικός τουρισμός, όπως και ο τουρισμός τρίτης ηλικίας, θα πρέπει να εξασφαλίσουμε δύο προϋποθέσεις: τα ξενοδοχεία να προβούν στις απαραίτητες ενέργειες για την εφαρμογή μέτρων υγιεινής και πρόληψης λοιμώξεων, και να εκπαιδεύσουν το προσωπικό τους στις νέες συνθήκες. Και τα νοσοκομεία στις τουριστικές περιοχές να αναβαθμιστούν, οι υποδομές και υπηρεσίες υγείας του ΕΣΥ στα νησιά να ενισχυθούν με υλικούς και ανθρώπινους πόρους. Ετσι μόνο θα μπορέσουμε να στείλουμε σε όλο τον κόσμο το μήνυμα Hearthy in Greece. Η επόμενη μέρα για τον τουρισμό τρίτης ηλικίας στη χώρα, αλλά και διεθνώς, θα εξαρτηθεί πρωτίστως από την επόμενη μέρα της επιδημίας Covid-19. Οι τουρίστες που ανήκουν στην τρίτη ηλικία θα γυρίσουν την πλάτη σε όσες χώρες δεν διαθέτουν ισχυρό σύστημα υγείας. Αντίθετα, θα προτιμήσουν να επισκεφθούν εκείνες τις χώρες, στις τουριστικές περιοχές των οποίων υπάρχουν υψηλής ποιότητας υποδομές, τόσο στα νοσοκομεία όσο και στην πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας. Πρόκειται για μια πολύ μεγάλη ευκαιρία, ας μην τη χάσουμε.

* Ο Γιάννης Τούτιας είναι καθηγητής Κοινωνικής και Προληπτικής Ιατρικής στην Ιατρική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών

Η χαμένη τουριστική σεζόν είναι το «δέντρο». Η αναζήτηση του νέου παραγωγικού μοντέλου της χώρας είναι το «δάσος». Η αναπόφευκτη ζημία στον τουρισμό από τον οποίο προέρχεται το ένα από τα πέντε ευρώ του εθνικού προϊόντος αποτελεί τον καταλύτη για να ανοίξει η συζήτηση γύρω από την επόμενη μέρα της χώρας. Όχι μόνο το ποια θα είναι η «Ελλάδα 10 χρόνια μπροστά», όπως έλεγε μια παλιά μελέτη του 2012 που ουδέποτε την πήραμε στα σοβαρά, αλλά άμεσα. Το 2021, το 2022 κ.λπ.

Η αναζήτηση μέσα στην κυβέρνηση έχει ανοίξει. Οι κλάδοι στους οποίους η χώρα έχει συγκριτικά πλεονεκτήματα είναι γνωστοί από παλιά, τώρα πρέπει να αποσαφηνιστεί ο σχεδιασμός για το πού θα πέσει το βάρος. Η υγεία, τα γενόσημα φάρμακα, η πράσινη ενέργεια, ο ιατρικός τουρισμός, μαζί με την καινοτομία, την τεχνολογία, τη βιομηχανική παραγωγή, τις υποδομές μπορούν με έξυπνες κινήσεις να προσφέρουν πλούτο και θέσεις εργασίας. Προφανώς και ο τουρισμός «δεν έχει φάει τα ψωμιά του». Αλλά αν πράγματι μας ενδιαφέρει το τουριστικό προϊόν, αυτό πρέπει να γίνει ποιοτικότερο, να αναπτυχθούν άλλες μορφές, όπως ο τουρισμός της 3ης ηλικίας, γεγονός που συνεπάγεται ότι αφενός τα ξενοδοχεία πρέπει να υιοθετήσουν μαζικά μέτρα υγιεινής, αφετέρου τα νοσοκομεία στις τουριστικές περιοχές να αναβαθμιστούν. Επειτα, στη μετα-κορωνοϊό εποχή, οι ειδικοί βλέπουν μια επανάσταση στην ιατρική έρευνα και στον φαρμακευτικό τομέα. Εάν είναι έτσι τα πράγματα, τίποτα δεν εμποδίζει την Ελλάδα να μετεξελιχθεί σε ένα παγκόσμιο κέντρο κλινικών ερευνών, παραγωγής φαρμάκων και άλλων καινοτομιών συναφών με το αντικείμενο. Το ανθρώπινο δυναμικό υπάρχει, οι χώροι είναι πολλοί, τα χρήματα βρίσκονται.

Κάποιοι θα αντιτάξουν ότι στην κο-

ρύφωση της κρίσης, με τόσες χιλιάδες επιχειρήσεις, επαγγελματίες και εργαζόμενους να απειλούνται, ο αναπροσανατολισμός της οικονομίας μπορεί να περιμένει. Η ένταση είναι λανθασμένη. Είναι οι μεγάλες κρίσεις που παρέχουν την ευκαιρία για τη μεγάλη ανασύναξη. Όταν όλα βαίνουν καλώς, λείπει η πίεση που κάνει δυνατή τη ριζική μεταβολή.

Την άποψη αυτή ασπάζονται μετ' επισημοσ τρεις ειδικοί, ο επικεφαλής οικονομολόγος του ΣΕΒ Μιχάλης Μασουράκης, ο επικεφαλής του Παρατηρητηρίου Ελληνικής και Ευρωπαϊκής Οικονομίας του **ΕΛΙΑΜΕΠ** Δημήτρης Κατσιώκας και ο καθηγητής Κοινωνικής και Προληπτικής Ιατρικής στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών Γιάννης Τούτιας.

Χρειάζεται όμως πολλή δουλειά. Εχουμε πλεονέκτημα στον γεωργικό τομέα και στην αγροτική μεταποίηση, αλλά αμφότερα αποτελούν πολύ μικρό ποσοστό του ΑΕΠ συγκριτικά με χώρες για τις οποίες θα έλεγε κανείς ότι δεν διαθέτουν και τόσο ποιοτικό προϊόν, όπως Ολλανδία και Δανία. Εχουμε πλεονέκτημα σε εργατικό δυναμικό το οποίο δεν αξιοποιούμε στους τομείς της υγείας ή στα χρηματοπιστωτικά. Εχουμε πλεονέκτημα γεωγραφικής θέσης στις μεταφορές και την εκπαίδευση όπου θα μπορούσαμε να εισάγουμε φοιτητές, ωστόσο αυτά αφορούν ακόμη το θεωρητικό υπόβαθρο.

Τα όσα έχουν γίνει στην επιτάχυνση του ψηφιακού μετασχηματισμού του Δημοσίου από τον Κ. Πιερρακάκη δείχνουν μια κατεύθυνση, αλλά το θέμα είναι να απλωθούν παντού. Στο περιβάλλον, όπου το πρόσφατο νομοσχέδιο Χατζηδάκη μειώνει τον χρόνο έκδοσης περιβαλλοντικών αδειών στις 150 ημέρες αντί για τα 6-8 χρόνια. Στα απορριμμάτα, όπου η Ελλάδα καλείται να προχωρήσει σε μια «επανάσταση» στον τρόπο διαχείρισής των, κάνοντας μαζί όλα όσα δεν έγιναν τις τελευταίες δεκαετίες. Στις στρατηγικές επενδύσεις, όπου οι οικοδομικές άδειες εκδίδονται πλέον σε διάστημα λιγότερο του μινός από την ημέρα υποβολής του φακέλου, μετά τις αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο

από τον υπ. Ανάπτυξης Αδ. Γεωργιάδη. Στην πράξη, η ελληνική οικονομία καλείται σε σύντομο χρόνο να σχεδιάσει το νέο παραγωγικό μοντέλο, χωρίς αγκυλώσεις στο χθές. Όπως δύο βιομηχανίες, η Πλαστικά Θράκης και η Lariplast, αναπροσάρμοσαν σε χρόνο μηδέν τις γραμμές παραγωγής τους και αξιοποιώντας εγχώριες πρώτες ύλες δρομολόγησαν την κατασκευή προστατευτικών μασκών, έτσι και η χώρα καλείται να επανεμφανίσει τάχιστα τον εαυτό της.

Ο τουρισμός είναι απαραίτητος, κράτσο όρθια την ελληνική οικονομία στη δεκαετή κρίση, ωστόσο κάθε μονοκαλλιέργεια στην οικονομία ή στην αγροτική παραγωγή είναι προβληματική. Όταν στις αρχές του 1990 η Φινλανδία έχασε ξαφνικά το 20% του ΑΕΠ της λόγω της κατάρρευσης της Σοβιετικής Ένωσης, η χώρα αποφάσισε να κάνει ένα παραγωγικό και τεχνολογικό άλμα.

Η παραγωγική της βάση απέκτησε μεγαλύτερη ποικιλία, η παραγωγή και η καινοτομία ενισχύθηκαν, η ανάκαμψη ήρθε ταχύτατα. Το στοίχημα της ανασυγκρότησης της παραγωγικής βάσης της χώρας δεν αφορά την ανάπτυξη. Είναι ζήτημα εθνικής επιβίωσης.

Η ώρα των μεγάλων αλλαγών

ΑΝΑΖΗΤΕΙΤΑΙ Η ΕΠΟΜΕΝΗ ΜΕΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Η απότομη προσγείωση της τουριστικής βιομηχανίας από την οποία εξαρτάται σε συντριπτικό ποσοστό το εγχώριο ΑΕΠ ανοίγει επιτακτικά τη συζήτηση για το παραγωγικό πρότυπο που οφείλει πια να ακολουθηθεί με μεγάλη ταχύτητα η χώρα για να βγει από τη στενωπή, με τη συμβολή του ιδιωτικού τομέα

1. ΑΝΑΖΗΤΕΙΤΑΙ Η ΕΠΟΜΕΝΗ ΜΕΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Μέσο: ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ

Ημ. Έκδοσης: . . . 02/05/2020 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 02/05/2020

Σελίδα: 29

Liberal markets

ΙΟΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΓΝΩΜΗ

ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ Χ. ΚΑΤΣΙΚΑ*

Οι «αστέρες» που θα λάμψουν στο μέλλον

Η ελληνική οικονομία χαρακτηρίζεται διαχρονικά από χαμηλά επίπεδα εξωστρέφειας και προσανατολισμό προς την εγχώρια κατανάλωση. Αυτά τα χαρακτηριστικά ενθάρρυναν την ανάπτυξη κλάδων χαμηλής προστιθέμενης αξίας, μη εμπορεύσιμων προϊόντων και υπηρεσιών. Σε συνδυασμό με το μικρό μέσο μέγεθος των ελληνικών επιχειρήσεων, καθήλωσαν την παραγωγικότητα και εν τέλει την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας. Με τη σταδιακή ανάκαμψη της οικονομίας από την κρίση του κορωνοϊού, το 2021, η Ελλάδα θα βρεθεί ξανά αντιμέτωπη με την πρόκληση του αναγκαίου μετασχηματισμού του παραγωγικού της μοντέλου. Αυτό προϋποθέτει ενίσχυση της εξωστρέφειας και της επιχειρηματικότητας σε δραστηριότητες υψηλής προστιθέμενης αξίας. Η στροφή κατ' αρχάς αφορά κλάδους που έχουν ισχυρή δυναμική εξωστρέφειας και στους οποίους η χώρα διαθέτει -ανεκμετάλλευτα έως τώρα- συγκριτικά πλεονεκτήματα, όπως οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, τα logistics, ή η δημιουργία software. Αφορά επίσης, την αναθεώρηση της αξιολόγησης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της χώρας και την προο-

γωγή υπηρεσιών οι οποίες έως τώρα δεν αντιμετωπιζόνταν ως εξαγωγίμες, όπως για παράδειγμα οι υπηρεσίες εκπαίδευσης ή οι ιατρικές υπηρεσίες. Απαιτείται, ακόμα, περαιτέρω στήριξη κλάδων που ήδη διαθέτουν ισχυρή διεθνή παρουσία, όπως τα γενόσημα φάρμακα, καθώς και η αναδιοργάνωση βασικών κλάδων της ελληνικής οικονομίας, που παραμένουν σε σημαντικό βαθμό εγκλωβισμένοι σε δραστηριότητες χαμηλής προστιθέμενης αξίας, όπως ο τουρισμός και η παραγωγή αγρο-διατροφικών προϊόντων.

Η πραγματοποίηση αυτών των αλλαγών δεν είναι εύκολη υπόθεση -δεν μπορεί να γίνει σε μια ημέρα και δεν μπορεί να γίνει με κρατικές εντολές. Χρειάζεται συνέχιση ενός ευρέως φάσματος μεταρρυθμίσεων, οι οποίες θα παρέχουν ευκαιρίες και κίνητρα για την προώθηση των επιθυμητών επιλογών. Η παρούσα κρίση φαίνεται πως έχει επιταχύνει ορισμένες από αυτές, όπως ο ψηφιακός μετασχηματισμός του Δημοσίου. Το momentum πρέπει να συνεχιστεί και μετά την κρίση.

* Ο Δημήτρης Κατσίκας είναι επικεφαλής του Παρατηρητηρίου Ελληνικής και Ευρωπαϊκής Οικονομίας του ΕΛΙΑΜΕΠ

ΓΝΩΜΗ

ΤΟΥ ΜΙΧΑΗΛ ΜΑΣΟΥΡΑΚΗ*

Η Ελλάδα μπορεί να γίνει «Μέκκα της βιομηχανίας»

Βρισκόμαστε, ξανά, στο τέλος της αρχής. Μετά τη μεγάλη κρίση της περασμένης δεκαετίας, οι επιχειρήσεις και οι εργαζόμενοι, σε διάστημα μιας γενιάς, έρχονται και πάλι αντιμέτωποι με το φάσμα μιας νέας ύφεσης. Πολλοί πιστεύουν ότι έπειτα και από αυτή τη δεύτερη συνεχόμενη κρίση και ύφεση πρέπει να βάλουμε μυαλό, και να κάνουμε τα πράγματα αλλιώς στη μετά τον κορωνοϊό εποχή. Η βελτίωση της ευημερίας είναι το αποτέλεσμα λειτουργίας μιας οικονομίας που οι επιχειρήσεις έχουν υψηλή κερδοφορία, για να μπορούν να κάνουν πρωτίστως επενδύσεις. Διότι μόνο έτσι η χώρα μπορεί να προσφέρει δουλειές για όλους, ανταγωνιστικούς μισθούς και αξιοπρεπή κοινωνική προστασία. Πέραν τούτου, προφανώς δημιουργούνται και ευκαιρίες από κάθε κρίση. Αλλά μόνο χώρες που έχουν επιτυχημένες επιχειρήσεις μπορούν να αντλήσουν τα οφέλη. Πολλοί πιστεύουν ότι ο τουρισμός «έχει φάει τα ψωμιά του», βλέποντας το πλήγμα που υφίσταται ο κλάδος στην εποχή του κορωνοϊού.

Ο Μπιλ Γκέιτς, στη μετά κορωνοϊό εποχή, προβλέπει μια επανάσταση να λαμβάνει χώρα, με νέες μεθόδους εμβολιασμού, κάνοντας αλλαγές στον γενετικό κώδικα, με νέες δυνατότητες διαγνωστικών τεστ, όσο εύκολη είναι σήμερα η εξέταση του οσκακάρου στο αίμα με ένα τσιπ στην παλάμη του χεριού, και, τέλος, με νέες γενιές αντιβιοτικών φαρμάκων, που θα δρουν κατά των ιών, όπως τα αντιβιοτικά σήμερα κατά των βακτηρίων. Συνεπώς, ας μη βιαστούμε να ξεγράψουμε τον τουρισμό και τις συναφείς δραστηριότητες. Εάν είναι έτσι τα πράγματα, η Ελλάδα μπορεί να γίνει παγκόσμιο κέντρο ιατρικής έρευνας, κλινικών δοκιμών και φαρμακοβιομηχανίας.

Τα μυαλά υπάρχουν, οι χώροι αφορούν, τα λεφτά βρίσκονται. Η ελληνική βιομηχανία, η οποία επέδειξε μεγαλύτερες αντοχές, έχει τεράστιες δυνατότητες. Η Ελλάδα μπορεί να γίνει «Μέκκα της βιομηχανίας». Για να μετακινηθούν, όμως, παραγωγικοί πόροι και επενδύσεις προς τη βιομηχανία, χρειάζεται να αυξηθεί η σχετική κερδοφορία της, να μεγαλώσουν και να δυναμώσουν οι ελληνικές βιομηχανίες, να υπάρχουν οι τεχνικές δεξιότητες και η απαραίτητη επαγγελματική κατάρτιση. Και φιλοαναπτυξιακές πολιτικές και θεσμική σταθερότητα.

* Ο Μιχάλης Μασουράκης είναι επικεφαλής οικονομολόγος στον ΣΕΒ

